

PŘEHLED
VÝZKUMŮ

63 / 2

- 2 0 2 2 -

ARJ3 Archeologický ústav
AV ČR, Brno

PŘEHLED
VÝZKUMŮ

63 / 2

Recenzovaný časopis
Ročník 63
Číslo 2

Peer-reviewed journal
Volume 63
Issue 2

Odpovědný redaktor 1. čísla
Editor-in-chief of Issue 1

Petr Škrdla

Odpovědný redaktor 2. čísla
Editor-in-chief of Issue 2

Šimon Ungerman

Výkonná redaktorka
Managing editor

Martina Kudlíková

Redakční rada
Editorial board

Jaroslav Bartík, Pavel Burgert, Falko Daim, Eduard Droberjar, Gabriel Fusek, Orsolya Heinrich-Tamáška, David Kalhous, Michal Kara, Šárka Krupičková, Adrián Nemergut, David Parma, Marek Peška, Rudolf Procházka, Renáta Přichystalová, Dieter Quast, Stanislav Stuchlík, Jiří Svoboda, Lubomír Šebela, Pavel Šlězár, Ivo Štefan, Jaroslav Tejral, Tomáš Zeman

Technická redakce
Technical editors

Hedvika Břínková

Editor přehledu výzkumů
Editor of the overview of excavations

Středověk a novověk / Middle Ages and Modern Times – Lenka Bartíková

Jazyková redakce
Language editor

Jitka Procházková

Překlady
Translation

David Gaul, Klára Matulová

Korektury
Proofreading

David Gaul, Sean Mark Miller, Paul Michael Simpson

Sazba
Typography

Milan Filip / Azu design s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <https://www.arub.cz/prehled-vyzkumu>

Tisk
Print

Azu design s. r. o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně / Published twice a year.

Vydáno v Brně, prosinec 2022 / Issued in Brno, December 2022.

Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
The journal is listed in the SCOPUS citation database and in the list of ERIH PLUS scientific journals.
The journal is listed on the List of non-impact peer-reviewed periodicals published in the Czech Republic.

Copyright © 2022 Czech Academy of Sciences, Institute of Archaeology, Brno, and the authors.

Obsah

Content

Editorial

Studie, Articles

Martina Fojtová, Luděk Galuška

Zvláštní raně středověké hroby objevené ve Starém Městě – „Na Valách“ a problém jejich interpretace

Atypical early medieval graves discovered in Staré Město – ‘Na Valách’ and the issue of their interpretation 9

Kateřina Těsnohlídková

Analysis of pottery from Žďár nad Sázavou – Staré město with a focus on the technology of the assemblage

Analýza keramiky ze Žďáru nad Sázavou – Starého města se zaměřením na technologii souboru 61

Petr Žákovský, Miroslav Dejmal, Jan Hruboš, Oldřich Schejbal, Jakub Šimík, Michal Zezula

Pistole z Hradce nad Moravicí (okr. Opava) v kontextu nálezů ručních palných zbraní z průběhu

16. až 1. poloviny 17. století

A wheellock pistol from Hradec nad Moravicí (Opava District) in the context of finds of handguns from the 16th to the first half of the 17th century 111

Přehled výzkumů na Moravě a ve Slezsku 2021

Overview of excavations in Moravia and Silesia 2021

Středověk a novověk, Middle Ages and Modern Times

Bílovice nad Svitavou (okr. Brno-venkov)	125	Čelechovice na Hané (okr. Prostějov)	151
Blansko (okr. Blansko)	125	Černá Hora (okr. Blansko)	152
Blansko (okr. Blansko)	126	Dubicko (okr. Šumperk)	152
Blansko (k. ú. Lažánky u Blanska, okr. Blansko)	127	Hostěnice (okr. Brno-venkov)	153
Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město)	127	Hranice (okr. Přerov)	154
Brno (k. ú. Husovice, okr. Brno-město)	127	Hrdibořice (okr. Prostějov)	154
Brno (k. ú. Chřlvice, okr. Brno-město)	128	Javorník (k. ú. Javorník-město, okr. Jeseník)	155
Brno (k. ú. Královo Pole, okr. Brno-město)	128	Jedovnice (okr. Blansko)	155
Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)	129	Ježkovice (k. ú. Ježkovice na Moravě, okr. Vyškov)	155
Brno (k. ú. Maloměřice, okr. Brno-město)	129	Kobylí (k. ú. Kobylí na Moravě, okr. Břeclav)	156
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	130	Koryčany (okr. Kroměříž)	157
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	131	Kovalovice (okr. Brno-venkov)	157
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	132	Kralice na Hané (okr. Prostějov)	157
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	133	Kroměříž (okr. Kroměříž)	158
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	135	Kroměříž (okr. Kroměříž)	159
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	136	Křenovice (k. ú. Křenovice u Kojetína, okr. Přerov)	159
Brno (k. ú. Staré Brno, okr. Brno-město)	136	Kyjov (k. ú. Bohuslavice u Kyjova, okr. Hodonín)	160
Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)	137	Litovel (k. ú. Unčovice, okr. Olomouc)	160
Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)	139	Loštice (okr. Šumperk)	161
Brno (k. ú. Trnitá, okr. Brno-město)	141	Mokrá-Horákov (k. ú. Mokrá u Brna, okr. Brno-venkov)	161
Brno (k. ú. Trnitá, okr. Brno-město)	142	Moravský Písek (okr. Hodonín)	162
Brno (k. ú. Zábrdovice, okr. Brno-město)	143	Moravský Písek (okr. Hodonín)	162
Břeclav (okr. Břeclav)	145	Mutěnice (okr. Hodonín)	162
Břeclav (okr. Břeclav)	145	Mutěnice (okr. Hodonín)	163
Březina (k. ú. Březina u Křtin, okr. Brno-venkov)	147	Mutěnice (okr. Hodonín)	164
Bučovice (okr. Vyškov)	148	Mutěnice (okr. Hodonín)	164
Čejč (okr. Hodonín)	149	Náměšť na Hané (okr. Olomouc)	165
Čejč (okr. Hodonín)	149	Nedakonice (okr. Uherské Hradiště)	166
Čejč (okr. Hodonín)	150	Obora (k. ú. Obora u Boskovic, okr. Blansko)	167

Ochoz u Brna (okr. Brno-venkov)	168
Olbramovice (k. ú. Olbramovice u Moravského Krumlova, okr. Znojmo)	168
Olomouc (k. ú. Klášterní Hradiště, okr. Olomouc)	168
Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)	169
Olomučany (okr. Blansko)	169
Opava (k. ú. Kateřinky u Opavy, okr. Opava)	170
Osek nad Bečvou (okr. Přerov)	171
Ostrov u Macochy (okr. Blansko)	172
Polešovice (okr. Uherské Hradiště)	172
Polešovice (okr. Uherské Hradiště)	173
Pouzdržany (okr. Břeclav)	174
Prušánky (okr. Hodonín)	177
Přerov (okr. Přerov)	179
Rajhrad (okr. Brno-venkov)	180
Senetářov (okr. Blansko)	180
Sivice (okr. Brno-venkov)	180
Skrbeň (okr. Olomouc)	181
Sokolnice (okr. Brno-venkov)	181
Střílky (okr. Kroměříž)	181
Telnice (k. ú. Telnice u Brna, okr. Brno-venkov)	182
Terezín (k. ú. Terezín u Čejče, okr. Hodonín)	182
Tvarožná (okr. Brno-venkov)	182
Uherské Hradiště (okr. Uherské Hradiště)	183
Ústí (k. ú. Ústí u Vsetína, okr. Vsetín)	183
Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín)	183
Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín)	184
Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín)	184
Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín)	185
Valašské Meziříčí (k. ú. Valašské Meziříčí-město, okr. Vsetín)	185
Vážany (k. ú. Vážany u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)	185
Veselí nad Moravou (okr. Hodonín)	186
Veselí nad Moravou (okr. Hodonín)	186
Vlčnov (okr. Uherské Hradiště)	187
Žatčany (okr. Brno-venkov)	187
Přehled výzkumů na Moravě a ve Slezsku 2021 – seznam autorů	188

Varia

Zdenka Kosarová, Kristina Zannikos, Jan Mařík

Ohlédnutí za Archeologickým létem 2022

A look back at Archaeological Summer 2022 192

*Lumír Poláček, Jan Válek, Jana Maříková Kubková, Petr Baxa,
Olga Skružná, Petr Kozlovce, Kristýna Kotková, Dita Frankeová,
Alberto Viani*

Předrománská architektura Velké Moravy: prameny, analýzy, souvislosti (zpráva o workshopu 2022)

Great Moravian Pre-Romanesque architecture: Sources,
analyses, contexts (report from 2022 workshop) 194

Šárka Krupičková, Lumír Poláček

Výstava Velkomoravské Mikulčice virtuálně

The Great Moravian Mikulčice Virtually exhibition 196

Zdenka Kosarová, Olga Lečbychová, Barbora Tesařová, Jarmila Bíšková

Multimediální výstava Archeologie z nebe – na palubě letu po krajinách současných i minulých

The multimedia exhibition Archaeology from the Sky –
On a flight through landscapes both current and past 198

Tomáš Pavloň

Zpřístupnění osobního archivu profesora Josefa Ungera

Access to the personal archive of Josef Unger 202

Editorial

Vážení čtenáři,

na úvod mi dovoluje, abych za celou redakční radu Přehledu výzkumů i vedení Archeologického ústavu AV ČR v Brně, v. v. i., srdečně poděkoval PhDr. Rudolfu Procházce, CSc., za jeho dlouhodobou a intenzivní práci na pozici odpovědného redaktora tohoto časopisu a editora zpráv o terénních výzkumech. Doufáme, že se na něj budeme moci i nadále obracet s prosbou o posouzení vědeckých článků a těžit tak z jeho neobyčejně bohatých vědomostí a zkušeností v oblasti středověké archeologie.

Číslo 63/2 obsahuje tři recenzované studie. Rozsáhlá práce M. Fojtové a L. Galušky podrobně představuje nově prozkoumanou část známého velkomoravského pohřebiště ve Starém Městě – „Na Valách“, která obsahovala hned několik hrobů s anomáliemi v pohřebním ritu. Práce je hodnotným příspěvkem do diskuse o problematice atypických pohřbů v raném středověku. Anglicky psaná studie K. Těsnohlídkové detailně analyzuje tvary i technologii výroby vrcholně středověké keramiky ze Žďáru nad Sázavou. Práce zlepšuje stav poznání středověké keramiky na Českomoravské vrchovině, v ní představený podrobný deskripční systém je však použitelný i širěji. Konečně článek kolektivu autorů pod vedením P. Žákovského předkládá odborné veřejnosti informaci o kovové části raně novověké pistole, která byla nalezena při detektorovém průzkumu okolí Hradce nad Moravicí, a zasvěceně zasazuje tento exemplář do kontextu vývoje ručních palných zbraní s kolečkovým zámkem.

Nerecenzované zprávy o terénních výzkumech a prospekcích na Moravě a ve Slezsku v roce 2021 přináší tradičně početný soubor hlášení o realizovaných akcích, z nichž lze jmenovitě vyzdvihnout rozsáhlé záchranné výzkumy v okresech Hodonín, Břeclav a Kroměříž, související se stavbou plynovodu Moravia.

Nedávné obnovení rubriky Varia se zatím ukazuje jako prozíravý tah, neboť tato rubrika se utěšeně plní příspěvky, které informují především o vybraných popularizačních aktivitách, ale nejen o nich. V aktuálním čísle se můžete dočíst již o třetím ročníku akce *Archeologické léto*, o workshopu *Předrománská architektura Velké Moravy* konaném v Mikulčicích, o výstavě a katalogu *Velkomoravské Mikulčice virtuálně* a o výstavě *Archeologie z nebe*, věnované letecké archeologii a jiným metodám dálkového průzkumu Země. Poslední zpráva informuje o předání osobního archivního fondu prof. PhDr. Josefa Ungera, CSc., do archivu Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i.

Přejeme Vám úspěšný rok 2023 a doufáme, že časopisu Přehled výzkumů zachováte svou přízeň.

V Brně, 15. prosince 2022
Za redakci Šimon Ungerman

Dear Readers,

On behalf of the entire editorial board of Přehled výzkumů and the administration of the Institute of Archaeology of the Czech Academy of Sciences in Brno, I would first like to thank PhDr. Rudolf Procházka, CSc., for his long-term and intensive work as the editor-in-chief of this journal and as the editor of excavation reports. We hope that we will continue to be able to turn to him for reviews of research articles and to draw on his remarkably rich knowledge and experience in the field of medieval archaeology.

Issue 63/2 contains three reviewed articles. The extensive work by M. Fojtová and L. Galuška provides a detailed introduction to the investigated part of the known Great Moravian cemetery at the Staré Město – ‘Na Valách’ site with several graves exhibiting burial ritual anomalies. This study is a valuable contribution to the discussion on the issue of atypical burials in the Early Middle Ages. K. Těsnohlídková’s study (published here in English) offers a detailed analysis of forms and production technology of high medieval pottery from Žďár nad Sázavou. The work expands our knowledge of medieval pottery from the Bohemian-Moravian Highlands and offers a detailed descriptive system that will certainly find broader application. And finally, the article by the collective of authors headed by P. Žákovský provides the professional community information on the metal part of an early modern pistol found in a metal-detector survey near Hradec nad Moravicí and places this find in the context of the development of firearms with a wheel lock.

Unreviewed reports in the Overview of excavations in Moravia and Silesia 2021 section again bring a large set of reports on archaeological projects conducted last year, especially the extensive rescue excavations in the districts of Hodonín, Břeclav and Kroměříž related to the construction of the Moravia gas pipeline.

The recent renewal of the Varia section has proven to be an astute move thus far, with articles providing information mainly on popularisation activities and more. In the current issue, you can read about the third annual *Archaeological Summer* project, the *Pre-Romanesque Great Moravian Architecture* workshop held in Mikulčice, the *Great Moravian Mikulčice Virtually* exhibition and catalogue and the *Archaeology from the Sky* exhibition on aerial archaeology and other methods of remote sensing of the Earth. The final article reports on the transfer of the personal archive of prof. PhDr. Josef Unger, CSc., to the Archive of the Institute of Archaeology of the Czech Academy of Sciences in Brno.

We wish you a successful year in 2023 and hope you will remain loyal readers of Přehled výzkumů.

Brno, 15 December 2022
On behalf of the editors, Šimon Ungerman

Studie, Articles

Martina Fojtová, Luděk Galuška

Zvláštní raně středověké hroby objevené ve Starém Městě – „Na Valách“ a problém jejich interpretace

Atypical early medieval graves discovered in Staré Město – ‘Na Valách’ and the issue of their interpretation

Kateřina Těsnohlídková

Analysis of pottery from Žďár nad Sázavou – Staré město with a focus on the technology of the assemblage

Analýza keramiky ze Žďáru nad Sázavou – Starého města se zaměřením na technologii souboru

Petr Žákovský, Miroslav Dejmal, Jan Hruboš, Oldřich Schejbal, Jakub Šimík, Michal Zezula

Pistole z Hradce nad Moravicí (okr. Opava) v kontextu nálezů ručních palných zbraní z průběhu 16. až 1. poloviny 17. století

A wheellock pistol from Hradec nad Moravicí (Opava District) in the context of finds of handguns from the 16th to the first half of the 17th century

